

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(مسئله ۵۴): لو تيقظ بعد الفجر من نومه فرأى نفسه محتملاً لم يبطل صومه، سواء علم سبقه على الفجر أو علم تأخره أو بقى على الشك، لأنّه لو كان سابقاً كان من البقاء على الجنابة غير متعمد، ولو كان بعد الفجر كان من الاحتلام فى النهار، نعم إذا علم سبقه على الفجر لم يصحّ منه صوم قضاء رمضان مع كونه موسّعاً، و أما مع ضيق وقته فالأحوط الإتيان به و بعوضه.

بحث ما در مسئله ۵۴ از مسائل عروۀ بود و عرض کردیم کسی که روز از خواب بیدار شده و احتلامی در خود مشاهده کرده ولی نمی داند که احتلامش در شب بوده یا اینکه در روز عارض شده صاحب عروۀ می فرماید که در این صورت صومش صحیح است چون از دو حال خارج نیست یا در شب بوده که در این صورت جهل داشته بنابراین بقاء بر جنابت عمداً که مبطل صوم است نبوده و یا در روزه بوده که در این صورت هم احتلام فی النهار بوده که این هم مبطل صوم نمی باشد بنابراین اگر شخصی در روز از خواب بیدار شود فرأى نفسه محتملاً روزه اش صحیح است.

خوب ما به مناسبت عرض کردیم که در باب جنابت چندجور تصور داریم و ما باید مسائل مربوط به این موضوع را بدانیم، فرض اول این است که در شب و قبل از طلوع فجر عالم به جنابت باشد و فرض دوم این است که در شب جهل به جنابت داشته که مانحن فیه به همین صورت می باشد و فرض سوم نسیان جنابت می باشد یعنی جنب بوده و متوجه هم شده ولی جنابت را فراموش کرده لذا غسل کردن را هم فراموش کرده، خوب ما در این آخری قبلاً بحث کردیم و گفتیم هر چند روزی که فراموش کرده که جنب است باید بعداً قضای آنها را بجا بیاورد و اما در جایی که علم به جنابت داشته خوب باید غسل کند و اگر نکرد عمداً باقی بر جنابت بوده لذا روزه اش باطل است و اما در جایی که جهل به جنابت داشته ما دلیلی بر بطلان صومش نداریم خصوصاً صوم رمضان که مسلماً صحیح است زیرا آنچه که مبطل صوم است تعمدالبقاء علی الجنابة می باشد که در اینجا

صادق نیست لذا روزه اش صحیح است منتهی صاحب عروۀ در اینجا قضاء رمضان را استثنا می کند و می گوید که اگر کسی فقط در قضای رمضان جهل به جنابت داشته باشد روزه اش باطل است، صاحب عروۀ این مطلب را مسلم دانسته و از محشین هم کسی را ندیدم که اشکالی بر ایشان کرده باشد ولی بنده دلیلی برای این مطلب پیدا نکردم. خوب ما عرض کردیم دلیلی که عروۀ و محشین و شراح آن برای این مطلب در نظر گرفته اند روایاتی است که در باب ۱۹ از ابواب مایمسک عنه الصائم ذکر شده است و می گویند اخبار دلالت دارند بر اینکه کسی که می خواهد قضای رمضان را بگیرد و جنب هم است و غسل نکرد تا طلوع فجر در وقت دیگری روزه بگیرد منتهی این مطلب درباره کسی است که علم به جنابت پیدا کرده اما بحث ما در جایی است که در شب جهل به جنابت داشته و بعد در روز فهمیده که در شب جنب شده بوده لذا ما دلیلی بر بطلان صوم در این صورت (جهل به جنابت) نداریم بنابراین ظاهراً روایات باب ۱۹ دلالت دارند بر عالم به جنابت چون اسناد یک فعلی به یک شخصی ظهور دارد در اینکه آن فعل از آن شخص صادر شده و او هم متوجه بوده و علم داشته بنابراین ما دلیلی بر بطلان صوم قضای رمضان در فرض مذکور (جهل به جنابت) نداریم و وقتی دلیل نداریم اصل مقتضی صحت می باشد علاوه ما ادله دیگری داریم که مفطرات را محصور می کند که این مورد جزء آنها نمی باشد و اگر شک هم بکنیم اصل عدم الحاق به آنها (مفطرات محصور) می باشد لذا روزه اش صحیح می باشد و عرض کردیم که صاحب جواهر در ص ۲۹۰ از جلد ۱۷ جواهر مثل ما فرموده اند که روزه اش صحیح می باشد، آقای حکیم هم در مستمسک العروۀ از معتبر نقل می کند که روزه اش صحیح است و همچنین نقل می کند که در منتهی علامه تردید کرده است.

مطلب دیگر این است که صاحب عروۀ علاوه بر اینکه گفته در قضای رمضان در صورت جهل به جنابت روزه اش باطل است تفصیلی هم قائل شده است، ایشان فرموده اند: «مع كونه موسّعاً و أما مع ضيق وقته فالأحوط الإتيان به و بعوضه» یعنی اگر موسّع است روزه اش صحیح نیست و اگر مضیق شد احوط این

است که هم روزه اش را بگیرد و هم بعداً قضایش را بجا بیاورد پس صاحب عروة بین موسّع و مضیّع تفصیل داده اند البته ما به این تفصیل هم اشکال داریم چرا که این مطلب ناظر به روایاتی است که در باب ۱۹ از ابواب ما یمسک عنه الصائم ذکر شده اند و در آنها تعبیرات متفاوتی ذکر شده است ، یک تعبیر این است که : « لا یصوم ذلك الیوم ویصوم غیره » ظاهر غیره این است که اطلاق دارد به امروز یا فردا و یا روزهای دیگر، تعبیر دیگر این است که : « لاتصم هذا الیوم و صم غداً » خوب معلوم است که مراد این روایت مضیّع است ، بنابراین طبق این تعبیرات دیگر تفصیل بین مضیّع و موسّع جایی ندارد و درست نیست ، حضرت اما (ره) هم در اینجا حاشیه ای دارند که ناظر به همین مطلب (تعبیرات مختلف در روایات) است ، ایشان در حاشیه عروة می فرمایند : « الإتیان بالعوض فقط شهر رمضان الآتی لا یغلو من قوة... » .

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهرین